

Den cyniska skattepolitiken

En genomgång av den svenska skattepolitiken under tiden efter andra världskriget är en studie i fiskal extremism och samhällsekonomisk huvudlöshet. Under ivrigt tal om behovet av samhällsresurser, ökad jämlikhet och ett starkare samhälle har den socialdemokratiska regeringen manövrerat in den svenska skattepolitiken i ett tvångsläge som kräver stora, årligen återkommande uppgörelser med oppositionspartier, arbetsgivare, arbetstagarorganisationer och kommuner för att det mest akuta nödläget skall kunna klaras. Knappt är en uppgörelse i hamn, förrän arbetet på nästa års skatteprovisorium måste påbörjas.

Det för svenska förhållande karakteristiska har varit det oavlåtligt skärpta marginalskattetrycket. Ganska många länder har idag ett totalt skattetryck som närmar sig det svenska. I vissa extremfall ligger det rent av högre. Men i den internationella skattedebatten hör man mera sällan talas om marginalskatter. Internationellt är marginalskatt snarast en teoretisk-ekonomisk term och inte ett problem för gemene man. Här intar Sverige alltså en särställning.

Utvecklingen mot dagens extremt höga marginalskattetryck har varit konsekvent, hårdhänt och snabb. År 1950, alltså relativt kort efter den uppslitande politiska striden om de wigforsska skattelagarna, hade en folkskollärare en slutlön på 11 460 kr om året och en marginalskattesats på ungefär 32 procent. Sedan dess har förstas lönen ökat kraftigt, främst i nominella termer, men också reellt. Men det som

ökat kraftigast är hans marginalskatt. 1960 hade folkskollärarens marginalskatt stigit till 42 procent, 1965 till 51 procent och 1971 (det år som enligt den uppreklamerade socialdemokratiska skatterefor-men skulle ge 2/3 av alla löntagare skatt-sänkning) till inte mindre än 62 procent. I år betalar folkskolläraren 63 kronor av varje hundralapps löneökning i direkt skatt till stat och kommun.

Inkomsttagare som ligger i nivå med de statliga byråcheferna — och det gäller idag alltfler tjänstemän på den privata sektorn — har ett marginalskattetryck som är ännu högre. Annars har utvecklingen av byråchefens marginalskatt varit ganska parallell med folkskollärarens.

1950 hade byråchefen en årslön på 18 800 kr och en marginalskatt på ca 30 procent. 1960 hade marginalskatten ökat till 53 procent, 1965 till 58 procent för att 1971 uppgå till hela 68 procent. Efter några års upprepade skattereformer betalar byråchefen nu inte mindre än 73 kronor av varje extra intjänad hundralapp direkt skatt. Det finns tjänstemän på den reguljära statliga löneplanen som har över 80 procents marginalskatt.

Då man ser med vilken obönhörlig konsekvens politiken drivits i riktning mot ett allt hårdare marginalskattetryck, fruktas man ställa frågan: är de ansvariga politikerna, främst finansminister Ström, verkligen fullt medvetna om vad de håller på med? När detta skrives, pågår såvitt bäst politiska överläggningar om 1972-årets femte skattereform. Vid var och en av de redan genomförda brandkä-

ryckningarna har marginals-kattetrycket ytterligare ökat, inte alltid i de breda löntagarskikten, som man främst varit ute för att hjälpa, men i de skikt som bara ett par år senare börjat bli breda löntagarskikt. Ibland har det skett dolt, såsom när avdragsrätten för erlagd kommunalskatt avskaffades i 1970 års skattereform. Ibland sker det öppet, såsom när skatteutredningen för 1976 föreslår en ytterligare ökning av skattesatsen i de högre inkomstskikten av "fördelningspolitiska skäl". Denna statsfinansiellt meningslösa åtgärd har vidtagits vid varje tillfälle utom vid 1973 års skatteomläggning. Med varje år har denna första rangens inflationsmotor alltså drivits upp i än högre varvtal.

Trots allt ligger det väl närmast till hands att tro att hr Sträng är medveten om vad han gör. Få torde vilja bestrida hans intelligens. Många har dock anledning att fråga sig om han verkligen gör fullt bruk av sitt goda förstånd. Sett ur trång statsfinansiell synvinkel ter det sig naturligtvis tilltalande för en rikshushåll-

re att medelst höga marginals-katter försäkra sig om lejonparten av medborgarnas årliga inkomstökningar. Har man, som den socialdemokratiska regeringen, försatt landet i en situation där automatiska utgiftsökningar knappast täcks av automatiska inkomstökningar, måste varje intäktsmöjlighet värnas.

Men vad detta än är — inte är det statsmannavisdom. Efter fyra hastigt hopkomna skatteomläggningar och med löfte om ännu ett provisorium 1976 är medborgarnas respekt för skattelagstiftningen undergrävd. Illusionsnumret är avslöjat. Vid varje skatteomläggning har den enskilde erhållit en mindre dusör till tröst för stunden, men den har givits till priset av en ännu större statlig in-teckning i nästa års inkomstökning. Häri ligger till sist det mest demoraliserande i 1970-talets cyniska skattepolitik: att medborgarna redan i förväg berövas hoppet om att nästa år skall kunna ge dem bättre privat-ekonomi.